

Міністерство освіти і науки України

**ВСП «Одеський фаховий коледж комп'ютерних технологій
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова»**

**Методичні рекомендації
щодо дистанційного навчання
(організації освітнього процесу
в умовах воєнного стану)**

Розглянуто і схвалено
Методичною Радою
ВСП «ОФККТ ОНУ ім. І. І. Мечникова»
Протокол № 1
від « 05» березня 2025 року

Одеса – 2025

ВСТУП

Згідно Указу Президента № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», Наказу МОН України № 510 від 02 травня 2023 року, Рекомендаціям щодо організації освітнього процесу у 2023/2024 навчальному році, Листа МОН № 1/17310-23 від 03 листопада 2023 р. «Щодо окремих питань організації освітнього процесу в умовах воєнного стану» у ВСП «Одеський фаховий коледж комп'ютерних технологій Одеського національного університету імені І. І. Мечникова» організовано освітній процес із використанням технологій дистанційного навчання за допомогою технічних засобів комунікації, доступних для учасників освітнього процесу (наказ № 146 від 28 серпня 2023 р.)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

1. **Технології дистанційного навчання** — комплекс освітніх технологій (технології розвивального, проєктного, змішаного, диференційованого, програмованого, модульного навчання тощо), а також інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій, що дають можливість реалізувати процес дистанційного навчання в закладах освіти.
2. **Синхронний режим** навчання – передбачає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники одночасно перебувають в електронному освітньому середовищі або спілкуються за допомогою засобів аудіо-, відеоконференції. Інакше кажучи, це проведення заняття в режимі реального часу в обраному цифровому середовищі. Рівночасно присутні викладачі та здобувачі освіти, спілкуючись приблизно так, як це відбувається на звичайному занятті.
3. **Асинхронний режим** навчання - означає взаємодію між суб'єктами дистанційного навчання, за якої учасники взаємодіють між собою із затримкою в часі, застосовуючи при цьому інтерактивні освітні платформи, електронну пошту, форуми, соціальні мережі тощо. Можна сказати, що це режим більш самостійного навчання, яке, водночас, підтримується вчителем з використанням відповідних цифрових інструментів.
4. **Єдина навчальна платформа** – спеціальна онлайн-платформи єдина для навчального закладу. Це може бути, наприклад, Google Classroom, Moodle або ж розроблена на замовлення закладу освіти платформа. Надається зворотний зв'язок та налагоджується система оцінювання через чіткі критерії, терміни виконання завдань та запровадження дедлайнів.

ПОРАДИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Дистанційна форма навчання набула значного поширення за останні роки (у зв'язку з уведенням карантинних обмежень, спричинених розповсюдженням COVID-19), а тим паче при введенні воєнного стану в Україні. Питання безпеки учасників освітнього процесу має бути на першому місці при визначенні формату проведення навчальних занять. Ситуація ускладнюється тим, що фізично учасники освітнього процесу подекуди розміщені в різних містах чи закордоном, тому всі українські заклади освіти за можливістю працюють за дистанційною формою навчання..

Впливовими чинниками стали: переміщення осіб у межах України та евакуація у інші країни, непередбачуваний графік тривоги, що відбуваються у різні періоди часу та неоднаково тривають у містах та областях, введення комендантських годин (інколи на кілька діб).

1. Зміни до робочої програми освітніх компонентів

В умовах війни та постійних повітряних тривог складно дотримуватись сталого розкладу занять та тематичного планування. Тому робоча програма має бути гнучким інструментом в руках викладача.

Викладач може використовувати свою робочу програму як основу, а водночас адаптувати та змінювати план, збільшуючи час, наприклад, на повторення матеріалів попереднього заняття та конкретизацію матеріалу після діагностування (буде особливо корисно на початку навчального року).

Викладачу варто:

- обрати теми, які можна перенести на самостійне опрацювання (доцільно сюди включати теми, з яких наявні якісні ресурси);
- ущільнити теми, простіші для засвоєння, і навпаки – визначити ті, що потребують детальнішого вивчення;
- визначити теми, що вивчаються вперше і без яких неможливе засвоєння подальшого матеріалу.

2. Організаційні моменти та консультації

В умовах війни організувати змішане навчання може бути складно, втім є інші моделі його організації, які стосуються переважно методів навчання. Усі моделі розподілу навчального часу заняття на синхронний та асинхронний режими є моделями змішаного навчання.

Синхронне заняття варто використовувати для **організації освітнього процесу**, відповідей на запитання щодо змісту чи вирішення проблем щодо

доступу до цифрових сервісів, які виникли, можливо, пропонуючи альтернативні варіанти виконання завдань.

Водночас, добре працює схема відведення певних періодів навчального дня для **консультацій** – здобувачі освіти знають, що можуть звернутися у цей час і отримати безпосередню відповідь. Якщо ж запитання виникає в інший момент, варто встановити **правила** надання відповіді поза межами таких консультацій. Наприклад, на запитання, отримане електронною поштою чи в месенджер між 9-ю та 15-ю годиною, можна очікувати відповідь упродовж однієї години.

При асинхронній організації освітнього процесу особливої важливості набуває систематичність наповнення цифрової **навчальної платформи**, обраної закладом освіти. Потрібно надавати чіткі інструкції та передбачити різні канали комунікації (електронна пошта, доступна форма зворотного зв'язку, месенджер, телефон тощо) на випадок виникнення технічних негараздів.

Залежно від того, яку модель поєднання синхронного та асинхронного навчання обирає заклад і викладач, можна по-різному наповнювати ці складові навчальними діяльностями.

Наприклад, можна розпочинати заняття синхронно, робити огляд матеріалу та спрямовувати здобувачів освіти до попередньо записаного відеоуроку та набору практичних вправ і завдань, які опрацьовуються асинхронно. Наприкінці заняття відбувається повернення в спільний онлайн-простір, з'ясовуються проблемні моменти, даються відповіді на запитання, підбиваються підсумки, відбувається рефлексія.

Також можна відвести синхронний урок на розв'язування задач як для демонстрації певних прийомів викладачем, так і розбору студентських робіт.

Асинхронно в такому разі відбувається закріплення вивченого.

Можна спланувати синхронне заняття таким чином, щоб упродовж його тривалості проводити опитування.

Таким чином, можна організувати онлайн-ову складову дистанційного навчання у різних комбінаціях синхронного й асинхронного режимів взаємодії, підсилюючи їх відповідні переваги

Звертаємо увагу, що при проведенні навчального заняття в синхронному режимі, у разі увімкнення сигналу «Повітряна тривога» або інших сигналів оповіщення, педагогічні працівники повинні зупинити заняття та зацентувати увагу здобувачів освіти на необхідності прослідкування учасників освітнього процесу до безпечного місця.

3. Викладання нового матеріалу

За традиційного підходу на занятті викладач повідомляє новий матеріал, а вдома (асинхронно) здобувачі освіти його опрацьовують, виконуючи вправи та завдання. Такий підхід є виправданим в окремих випадках, коли учні не мають попереднього досвіду самостійного опрацювання матеріалу, або цей матеріал є зовсім новим чи високої складності. Частіше ж доцільніше спробувати реалізовувати наступний підхід: коли сам новий матеріал опрацьовують асинхронно, а на онлайновому занятті відбувається його обговорення та практичне закріплення.

Таким чином здобувачі освіти можуть отримати матеріал у зручному для себе форматі. Це може бути опрацювання доступного підручника, відео-запису від свого викладача, роликів з YouTube, TedX чи інших освітніх каналів, тощо. Плануючи використання таких джерел, викладач має врахувати, що час опрацювання цих матеріалів не може перевищувати **тривалості асинхронних занять**.

4. Практичне закріплення вивченого

Варто пам'ятати, що фронтальна робота не може займати більшість часу заняття, незалежно від обраного формату взаємодії. Доцільно відводити значну частину заняття на індивідуальну та групову роботу, виконання практичних вправ і застосування активних методів навчання.

На синхронних заняттях варто використовувати **інтерактивні прийоми**. Іншими словами, максимально зважати на факт одночасної присутності великої кількості учасників для підтримки спільної роботи та взаємодій.

Однак, плануючи використання додаткових цифрових інструментів під час онлайнового заняття, варто врахувати, що не всі здобувачі освіти матимуть можливість **перемикатися** між сервісом відеоконференції та іншим застосунком, особливо при роботі з мобільного телефону чи планшета.

Асинхронна практика має передбачати значний простір для **експериментів** і можливості виправити ймовірні помилки. Тому тут краще застосувати інструменти на кшталт LearningApps, LiveWorkSheets, та інші, які дозволяють виконувати завдання довільну кількість разів без ризику отримати погану оцінку. Крім того, гнучкий розподіл часу в асинхронному режимі доцільно використати для виконання творчих, **проектних робіт**.

Важливо підібрати альтернативні завдання таким чином, щоб забезпечити досягнення запланованих результатів навчання, але, ймовірно, різними шляхами та способами.

5. Контроль і перевірка знань

Так само, як і попередні етапи, перевірку засвоєння матеріалу можна здійснювати в різних режимах і форматах. Синхронно краще організовувати **індивідуальні розмови** зі здобувачами освіти, на яких обговорювати попередньо виконані завдання (знижуючи спокусу недотримання засад академічної доброчесності). Асинхронно ж можна проводити **тести**, або практикувати **індивідуалізовані завдання** в різних форматах.

6. Рефлексія

У синхронному режимі можна практикувати традиційний спектр рефлексивних вправ і запитань, а також використати цифрові інструменти, скажімо, шаблони MentiMeter, Miro чи інші.

Для мінімізації відчуття ізолюваності та отримання зворотного зв'язку, зокрема при асинхронному навчанні, варто застосовувати **опитувальники** різних видів. Окрім стандартних інструментів створення форм (у хмарних сервісах Google чи Office 365), можна використати **онлайнві дошки** (Padlet, LinoIt, Flinga тощо), спільно формуючи їх наповнення, або взаємодіючи з готовими шаблонами.